

Davranışsal Öğrenmenin Temel İlkeleri Mehmet DOĞAN 196-206

- Kaynak II; Eğitim Psikolojisi

Yazar;B.YEŞİLYAPRAK

Hazırlayan;Mehmet DOĞAN 2005-2006

Ders Sor.; Doç. Dr. Nasip DEMİRKUŞ ,

- 1-Önce Soruları Tıklayın Yanıtlamaya Çalışın.
- 2-Verdiğiniz Yanıtların Şıklarını Kenara Yazın.
- 3-Sonra Yanıtlarınızı Kontrol Ediniz.
- 4-Yanlış Yanıtları Muhakeme Ediniz.
- 5-Gösteriyi İzleyin Tekrar Aynı İşlemi Yapınız.

Davranışsal Öğrenmenin Temel İlkeleri

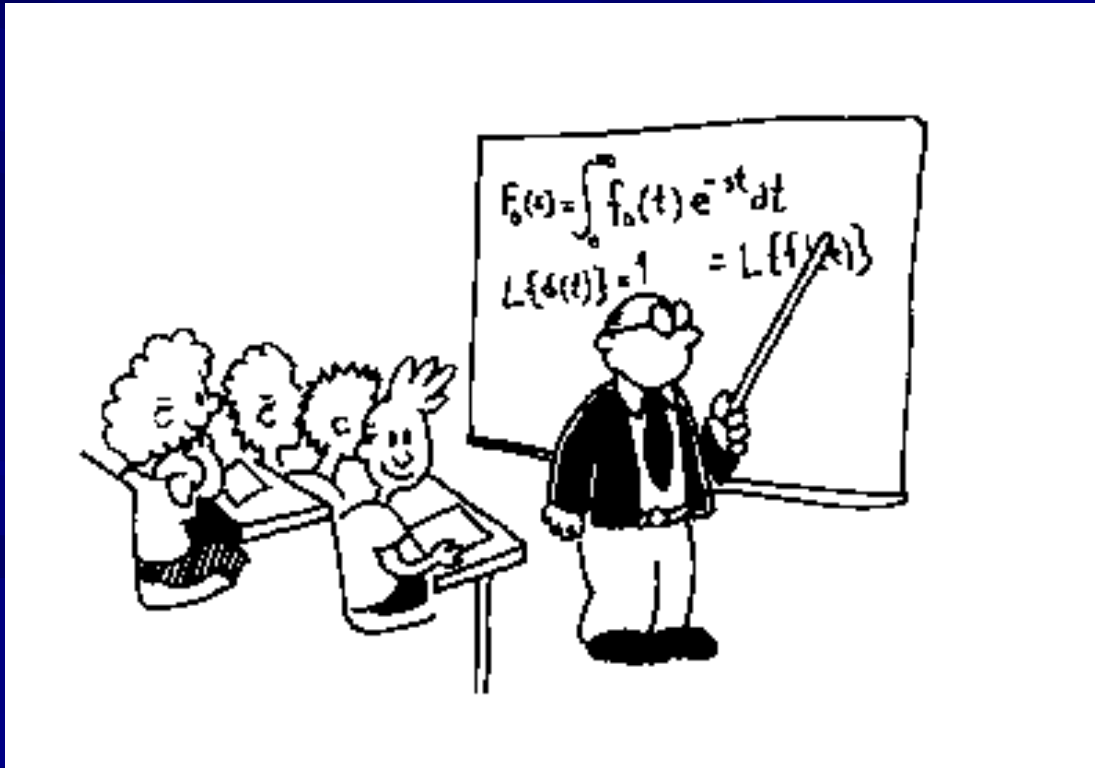
Uyarıcıların rolü;

Öğrenme teorisinin en önemli ilkesi, sonuçlara göre davranışlarda meydana gelen değişikliklerdir. Hoş olan sonuçlar o davranışı güçlendirmekte, hoş olmayan sonuçlar ise, o davranışın olma olasılığını zayıflatmaktadır. Ör: Bir öğrenci kitap okuduğu zaman öğrendikleri ilgisini çekiyor ve bundan hoşlanıyorsa, zamanla daha fazla ve sıklıkla kitap okuyacaktır.

Pekiştirenler;

Pekiştiren davranışın oluşmasını gclendiren yani davranışın olma sıklığını arttıran bir uyarıcı olarak tanımlanabilir. Burada pekiştirenin etkili olabilmesi önemlidir. Bir birey için herhangi bir uyarıcı belli bir süre sonra etkisini yitirebilir. Bazı ğrenciler için önemli ve etkili olan bir pekiştiren herkes için geçerli olmayabilir. Herhangi bir pekiştirici uyarıcı herkes için her koşulda pekiştiren olmayabilir.

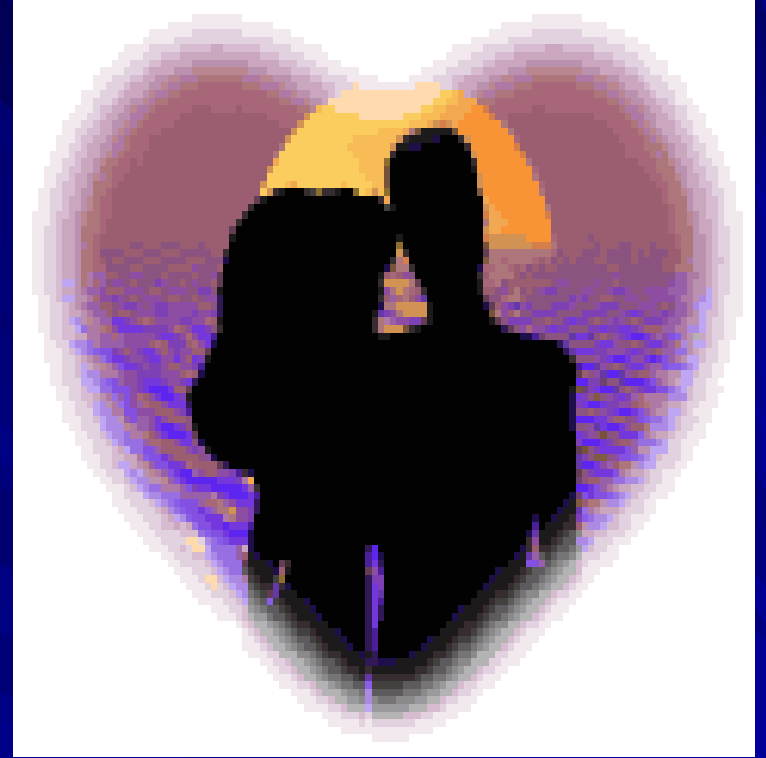

Birincil ve İkincil Pekiştirenler: Birincil pekiştirenler insanların fiziksel ihtiyaçlarını karşılayanlardır. Ör: Yiyecek, su, kendini güvende hissetmek, seks ve yakınlık duygusu gibi. İkincil pekiştirenler ise birincil pekiştirenlerle birlikte ortaya çıkan pekiştirenlerdir, bu nedenle **“koşullu pekiştiren”** de denebilir. Ör: paranın küçük bir çocuk için hiçbir değeri yoktur ta ki çocuk bir şeylerin parayla alınabileceğini öğrenene kadar.

*İkincil pekiştireçler üç temel gruba ayrılmıştır:

1. Sosyal Pekiştireçler; övgü, gülme, bağrına basmak veya kucaklamak, ilgi gibi.
2. Faaliyetsele Pekiştireçler; oyuncaklarla oynamaya, oyunlar oynamaya ve güzel faaliyetler yapmaya izin verme.
3. Sembolik Pekiştireçler; para, notlar, yıldızlar veya puanlar yani diğer pekiştireçler ile değiştirilebilen pekiştireçler.

Olumlu ve Olumsuz Pekiştireçler: Genellikle okullarda pekiştireçler ödüllendirme vererek yapılmaktadır. Bunlar olumlu pekiştireçler olarak adlandırılmaktadır ve övgü, not ve yıldız olmaktadır. Bunun tersine bazen olumsuz bir durumdan kaçmak ya da kurtulmak için verilen pekiştireçler, olumsuz pekiştireçlerdir.

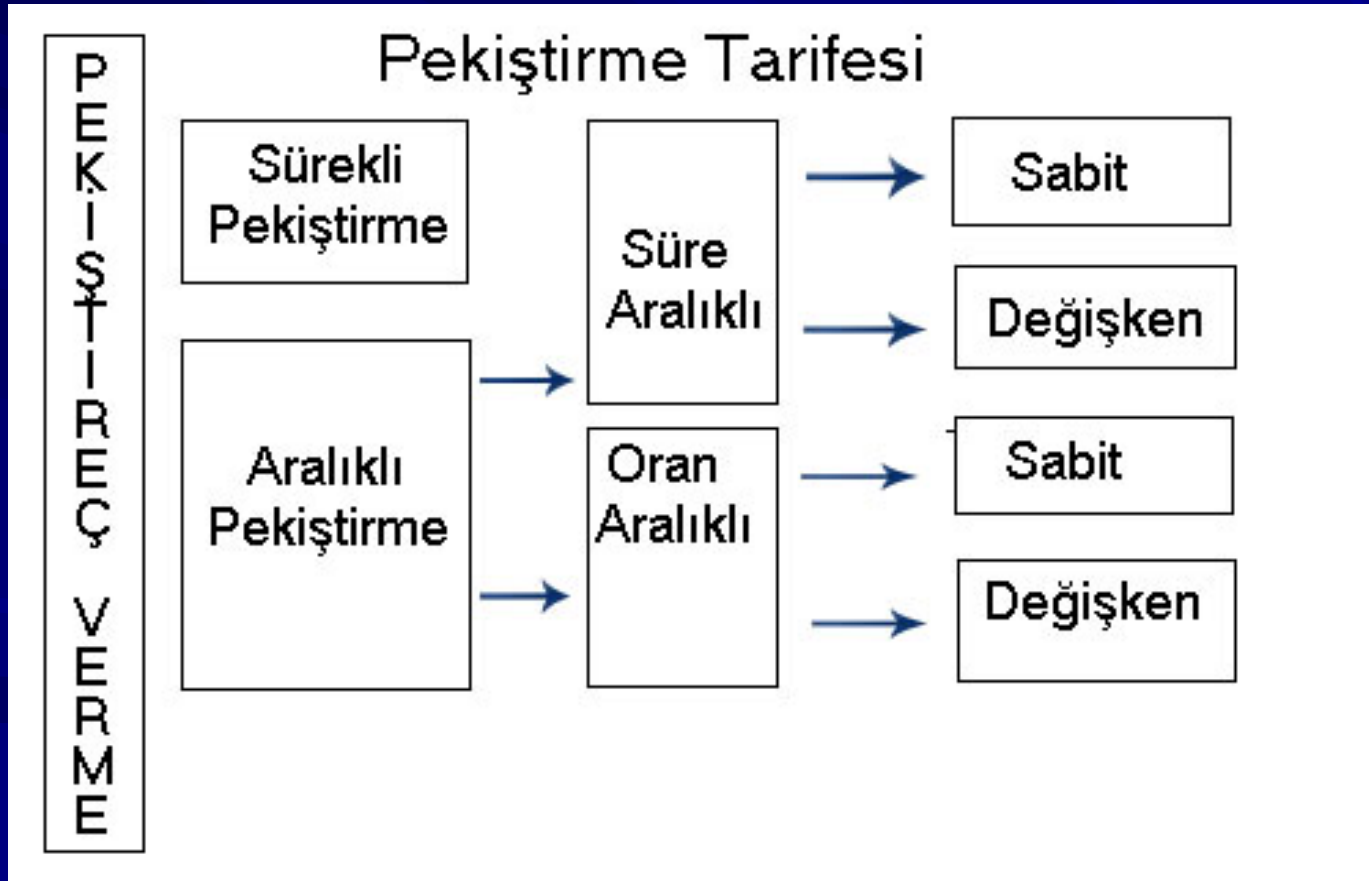

Edimsel öğrenmede pekiştireçler davranışı kuvvetlendiren veya tekrarlarını sağlayan uyarıcıların genel adıdır. Öğrenmede ceza ise yapılan bir davranıştan sonra hoşaya giden uyarıcının çekilmesi ya da hoşaya gitmeyen bir uyarıcının verilmesi ile uygulanır.

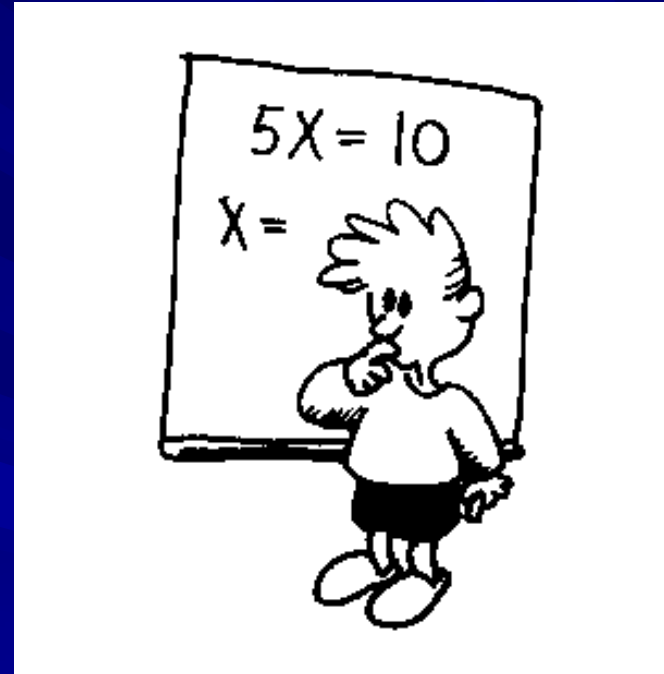
Pekiştirme Tarifesi:

Bu terim kelime anlamıyla pekiştirecin ne kadar sıklıkla verildiği anlamına gelmektedir.

Sabit Oranlı:

Sabit bir sayıda davranış yapıldığı takdirde pekiştirecin verilmesidir. Ör: Öğretmenin on tane problemi yapıp bitiren öğrencilerin dışarı çıkabileceklerini söylemesi.

Değişken Oranlı:

Değişken oranlı tarifede pekiştirecin uygulanacağı davranış sayısı tahmin edilememektedir. Buna rağmen davranışın ödüllendirileceği olgusu kesindir. Ör: para veren oyun makineleri değişken oranlı tarifeye güzel bir örnektir. Bazen ilk kerede parayı alabilirsiniz, bazen de birkaç kez aynı düğmeye bastıktan sonra para alabilirsiniz. Değişken oranlı tarife davranışın yok olmasına karşı dirençlidir. Çünkü bireyler her an ödüllendirilebileceklerinin farkındadırlar.

Sabit Aralıklı:

Sabit aralıklı tarifede pekiştireç bazı periyodik zamanlarda verilmektedir. Final sınavı buna verilebilecek güzel bir örnektir. Bireyler pekiştireçlerin verileceği zamana az bir süre kala daha hızlı ve verimli çalışmaya başlarlar, çünkü yakın bir zamanda ödüllendirileceklerinin farkındadırlar.

Değişken Aralıklı:

Davranışın ne zaman ödüllendirileceği belli değildir. Öğretmenin sınıfta yapmış olduğu ödevlerin yapılıp yapılmadığını kontrol etmesi ve işaret koyması buna güzel bir örnektir. Burada davranışın belli bir süre sonra yok olması rahatlıkla önlenebilmektedir. Pekiştiricilerin verilme sıklığı kadar zamanında verilmesi de önemlidir. Bir davranışı aralıklı pekiştirme yöntemi ile pekiştirmek uzun zaman alır. Buna karşın bu programın en büyük avantajı, davranışın kaybolmasının yavaş olması, istendik davranışın uzun bir süre pekiştirmeksizin devam etmesidir.

Premack ilkesi:

Premack pekiştireçleri davranışları kuvvetlendiren uyarıcılar olarak değil, davranımlar olarak nitelendirmiştir. Ona göre organizmanın yaptığı her etkinlik, genelde daha az yaptığı bir başka etkinliği pekiştirebilir.

Davranışçı Yaklaşımın Sınıf Ortamında Uygulanması

1. Öncelikle öğrenciden istenilen davranışın özellikleri belirlenir ve o davranışı pekiştirilir. Ör: Ödevini ve dersini iyi yapanların ödüllendirilmesi gibi. Ödüllendirileceği önceden açıklanmaz. Öğrenci istedik davranışı yaptığında ödüllendirildiğini görünce bu tip davranışları tekrarlar.

2. Öğrencilere, onlardan beklenen davranışlar belirtilir ve yaptıkları takdirde ödüllendirilecekleri söylenir. Davranışın ödüllendirme gerekçesi açıklanır. Bu durumda öğrencinin biraz da ödül elde etmek için o davranışı gerçekleştirmesi beklenir.

Uyarıcıların Hazır Olması

Davranışsal öğrenme teorilerinin en önemli özelliği zaman geçirilmeden, ertelenmeden verilmesidir. Anında verilen pekiştireçlerin öğrenmeye veya istenilen davranışların oluşmasına daha çok fayda sağlayacağı kesindir.

Şekillendirme:

Pekiştirecin anında kullanılması önemli ama bir o kadar da ne tür bir pekiştireç olacağına karar verilmesi önemlidir. Eğer öğretmen belirlenen amaçlar doğrultusunda her aşamada ödüllendirme yapıyorsa öğretmen bu şekilde şekillendirme veya planlama yapıyor diyebiliriz. Şekillendirmeyi bu anlamıyla, yeni davranışlar kazandırırken öğrenciyi her aşamada ödüllendirerek en son hedeflenen amaca ulaşmak için yapılan çalışmalar bütünlüğü diye tanımlayabiliriz.

Tersine zincir:

Paragraf yazma öğretilen bir derste öğrencilere, sonuç cümlesi eksik olan bir paragraf verilir.

Öğrencilerden buraya uygun bir cümle bulmaları istenir. Bu yöntemlerin en önemli avantajı öğrencinin her aşamada komple bir paragrafla karşı karşıya olması ve bir bütünlük olduğunu görmesidir.

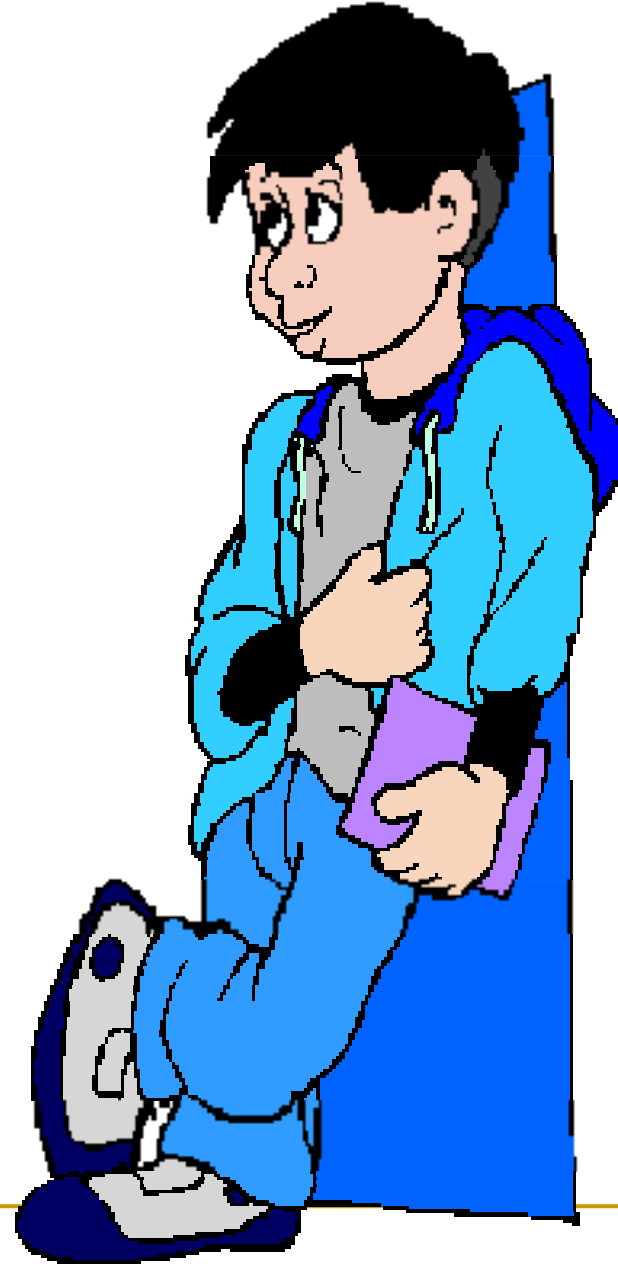
Aşamalar baştan sona değil, sondan başa doğru bir zincir oluşturmaktadır.

Sönme:

Pekiştireçlerin, davranışı güçlendirdiği bilinmektedir. Fakat, pekiştireç ortamdan çekilirse davranışın durumu ne olur?

Muhtemelen, davranış zayıflayacak ve belli bir süre sonra kaybolacaktır.

Önceki Yaşantıların Yeni Davranışlara Ve Yeni Yaşantılara Etkisi

Davranışlarımızın sonuçları ileriki davranışlarımızı etkilemektedir. Önceki davranışlarımızın veya olayların bir sonraki davranışlarımızı etkilediği önemli bir olgudur. Önceki uyarıcılara bu anlamda ipuçları da diyebiliriz. Çünkü geçmişte hangi davranışlarımızın ödüllendirildiği hangilerinin cezalandırıldığı konusunda bilgi vermektedir. Ayırt etme ipuçlarının, sinyallerin veya davranışlarımızın ne zaman ödüllendirileceğini anlamamıza yarar. Öğrenciler ayırt etmeyi öğrenirlerken verdikleri cevapların doğruluğu veya yanlışlığı konusunda geri bildirim almak zorundadırlar.

Öğrenciler kendilerinden neler istendiğini tam olarak anlayabilirse daha çok çalışacaklardır. Öğrenilmiş davranışların bir durumdan diğer bir duruma genellemesi her zaman garanti değildir. Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için davranışların tekrar edilme sıklığının arttırılmasına, bunun için de pekiştireçlerin doğru, yerinde ve zamanında kullanılmasına bağlıdır.